

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే కిష్కింధాకాండే

॥ షోడశః సర్గః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ షోడశః సర్గః ॥

వాలినా తారాం నిర్భర్త్య నివర్తనం సుగ్రీవేణ సహ యోధనం చ శ్రీరామేణ
బాణేన విధస్య తస్య పృథ్వాం పతనం చ

తామేవం బ్రువతీం తారాం తారాధిపనిభాననాం |
వాలీ నిర్భర్త్యయామాస వచనం చేదమబ్రవీత్ || 4.16.1 ||

గర్జతోఽస్య సుసంరబ్ధం భ్రాతుః శత్రోర్విశేషతః |
మర్షయిష్యామి కేనాపి కారణేన వరాననే || 4.16.2 ||

అధర్షితానాం శూరాణాం సమరేష్వనివర్తినాం |
ధర్షణామర్షణం భీరు మరణాదతిరిచ్యతే || 4.16.3 ||

సోఢుం న చ సమర్థోఽహం యుద్ధకామస్య సంయుగే |
సుగ్రీవస్య చ సంరంభం హీనగ్రీవస్య గర్జితం || 4.16.4 ||

న చ కార్యో విషాదస్తే రాఘవం ప్రతి మత్యతే |
ధర్మజ్ఞశ్చ కృతజ్ఞశ్చ కథం పాపం కరిష్యతి || 4.16.5 ||

నివర్తస్వ సహ స్త్రీభిః కథం భూయోఽనుగచ్ఛసి |
సౌహృదం దర్శితం తావన్మయి భక్తిస్త్యయా కృతా || 4.16.6 ||

ప్రతియోత్యాయుహం గత్వా సుగ్రీవం జహి సంభ్రమం |
దర్పం చాస్య వినేష్యామి న చ ప్రాణైర్వియోక్యతే || 4.16.7 ||

అహం హ్యజిస్థితస్యాస్య కరిష్యామి యదీప్సితం |
వృక్షైర్ముష్టిప్రహరైశ్చ పీడితః ప్రతియాస్యతి || 4.16.8 ||

న మే గర్వితమాయస్తం సహిష్యతి దురాత్మవాన్ |
కృతం తారే సహాయత్వం దర్శితం సౌహృదం మయి || 4.16.9 ||

శాపితాసి మమ ప్రాణైర్నివర్తస్వ జనేన చ |
అలం జిత్యా నివర్తిష్యే తమహం భ్రాతరం రణే || 4.16.10 ||

తం తు తారా పరిష్వజ్య వాలినం ప్రియవాదినీ |
చకార రుదతీ మందం దక్షిణా సా ప్రదక్షిణం || 4.16.11 ||

తతః స్వస్త్వయనం కృత్వా మంత్రవిద్ విజయైషిణీ |
అంతఃపురం సహ స్త్రీభిః ప్రవిష్టా శోకమోహితా || 4.16.12 ||

ప్రవిష్టాయాం తు తారాయాం సహ స్త్రీభిః స్వమాలయం |
నగర్యా నిర్యయౌ క్రుద్ధో మహాసర్ప ఇవ శ్వసన్ || 4.16.13 ||

స నిఃశ్వస్య మహారోషో వాలీ పరమవేగవాన్ |
సర్వతశ్చారయన్ దృష్టిం శత్రుదర్శనకాంక్షయా || 4.16.14 ||

స దదర్శ తతః శ్రీమాన్ సుగ్రీవం హేమపింగలం |
సుసంవీతమవష్టభం దీప్యమానమివానలం || 4.16.15 ||

తం స దృష్ట్వా మహాబాహుః సుగ్రీవం పర్యవస్థితం |
గాఢం పరిదధే వాసో వాలీ పరమకోపనః || 4.16.16 ||

స వాలీ గాఢసంవీతో ముష్టిముద్యమ్య వీర్యవాన్ |
సుగ్రీవమేవాభిముఖో యయౌ యోద్ధుం కృతక్షణః || 4.16.17 ||

శ్లిష్టం ముష్టిం సముద్యమ్య సంరబ్ధతరమాగతః |
సుగ్రీవోఽపి సముద్ధిశ్య వాలినం హేమమాలినం || 4.16.18 ||

తం వాలీ క్రోధతామ్రాక్షః సుగ్రీవం రణకోవిదం |
ఆపతంతం మహావేగమిదం వచనమబ్రవీత్ || 4.16.19 ||

ఏష ముష్టిర్మహాన్ బద్ధో గాఢః సునియతాంగులిః |
మయా వేగవిముక్తస్తే ప్రాణానాదాయ యాస్యతి || 4.16.20 ||

ఏవముక్తస్తు సుగ్రీవః క్రుద్ధో వాలినమబ్రవీత్ |
తవ చైష హరన్ ప్రాణాన్ ముష్టిః పతతు మూర్ధని || 4.16.21 ||

తాడితస్తేన తం క్రుద్ధః సమభిక్రమ్య వేగతః |
అభవచ్ఛోణితోద్ధారీ సాపీడ ఇవ పర్వతః || 4.16.22 ||

సుగ్రీవేణ తు నిఃశంకం సాలముత్పాట్య తేజసా |
గాత్రేష్వభిహతో వాలీ వజ్రేణేవ మహాగిరిః || 4.16.23 ||

స తు వృక్షేణ నిర్భగ్నః సాలతాడనవిహ్వలః |
గురుభారభరాక్రాంతా నౌః ససార్థేవ సాగరే || 4.16.24 ||

తౌ భీమబలవిక్రాంతౌ సుపర్ణసమవేగితౌ |
ప్రవృద్ధౌ ఘోరవపుషౌ చంద్రసూర్యావివాంబరే || 4.16.25 ||

పరస్పరమమిత్రఘ్నౌ ఛిద్రాన్వేషణతత్పరౌ |
తతోఽవర్ధత వాలీ తు బలవీర్యసమన్వితః || 4.16.26 ||

సూర్యపుత్రో మహావీర్యః సుగ్రీవః పరిహీయత |
వాలినా భగ్నదర్పస్తు సుగ్రీవో మందవిక్రమః || 4.16.27 ||

వాలినం ప్రతి సామర్షో దర్శయామాస రాఘవం |
వృక్షైః సశాఖైః శిఖరైర్వజ్రకోటినిభైర్పఖైః || 4.16.28 ||

ముష్టిభిర్జానుభిః పద్భిర్బాహుభిశ్చ పునః పునః |
తయోర్యుద్ధమభూద్ధోరం వృత్రవాసవయోరివ || 4.16.29 ||

తౌ శోణితాక్తౌ యుధ్యేతాం వానరౌ వనచారిణౌ |
మేఘావివ మహాశబ్దైస్తర్జమానౌ పరస్పరం || 4.16.30 ||

హీయమానమథాపశ్యత్ సుగ్రీవం వానరేశ్వరం |
ప్రేక్షమాణం దిశశ్చైవ రాఘవః స ముహుర్ముహుః || 4.16.31 ||

తతో రామో మహాతేజా ఆర్తం దృష్ట్వా హరీశ్వరం |
స శరం వీక్షతే వీరో వాలినో వధకాంక్షయా || 4.16.32 ||

తతో ధనుషి సంధాయ శరమాశీవిషోపమం |
పూరయామాస తచ్ఛాపం కాలచక్రమివాంతకః || 4.16.33 ||

తస్య జ్యోతలఘోషేణ త్రస్తాః పత్రరథేశ్వరాః |
ప్రదుద్రువుర్మగాశ్చైవ యుగాంత ఇవ మోహితాః || 4.16.34 ||

ముక్తస్తు వజ్రనిర్ఘోషః ప్రదీప్తాశనిసన్నిభః |
రాఘవేణ మహాబాణో వాలివక్షసి పాతితః || 4.16.35 ||

తతస్తేన మహాతేజా వీర్యయుక్తః కపీశ్వరః |
వేగేనాభిహతో వాలీ నిపపాత మహీతలే || 4.16.36 ||

ఇంద్రధ్వజ ఇవోద్ధూతః పౌర్ణమాస్యాం మహీతలే |
ఆశ్వయుక్సమయే మాసి గతశ్రీకో విచేతనః |
బాష్పసంరుద్ధకంఠస్తు వాలీ చార్తస్వరః శనైః || 4.16.37 ||

నరోత్తమః కాలయుగాంతకోపమం
 శరోత్తమం కాంచనరూప్యభూషితం ।
 ససర్జ దీప్తం తమమిత్రమర్దనం
 సధూమమగ్నిం ముఖతో యథా హరః ॥ 4.16.38 ॥

అథోక్షితః శోణితతోయవిస్తవైః
 సుపుష్పితాశోక ఇవానిలోద్ధతః ।
 విచేతనో వాసవసూనురాహవే
 ప్రభ్రంశితేంద్రధ్వజవత్ క్షితిం గతః ॥ 4.16.39 ॥

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
 కిష్కింధాకాండే షోడశః సర్గః ॥